

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Koulutus ja kulttuuri

Vuosikatsaus 2009–2010

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:1

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29, 00023 Valtioneuvosto | Meritullinkatu 10 ja Meritullinkatu 1, Helsinki

Puh. 09 160 04 ja 09 578 14 | Faksi 09 135 9335 (kirjaamo)

kirjaamo@minedu.fi | etunimi.sukunimi@minedu.fi | www.minedu.fi

Vuosikatsaus on maksuton julkaisu, tilaukset puh. 09 160 77389

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:1

ISBN 978-952-485-895-3 | ISBN: 978-952-485-890-8 (PDF) | ISSN-L 1799-0343 | ISSN 1799-0343

Viestintäyksikkö | Suunnittelu ja taitto Mary-Ann Lindholm | Paino Yliopistopaino 2010

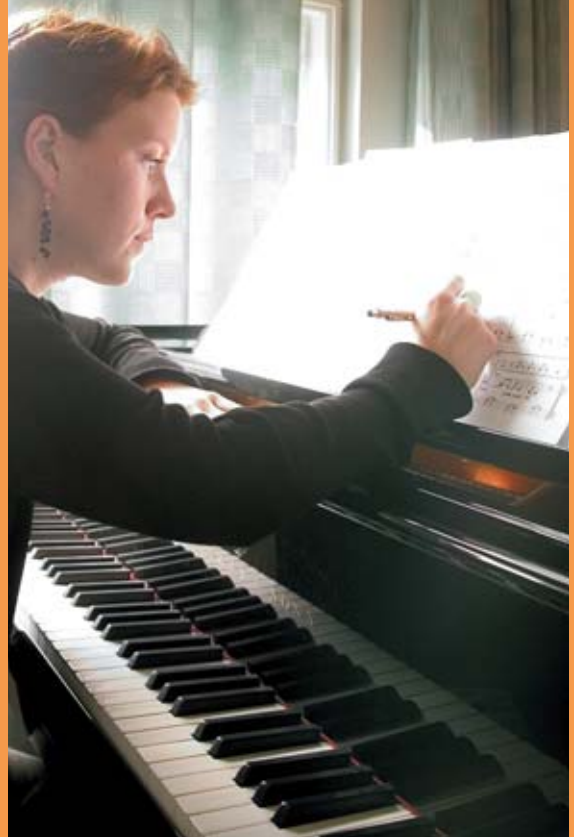
Koulutus ja kulttuuri

Vuosikatsaus 2009–2010

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Kansikuva: Vastavalo, Luonnontieteellisen museon portaat
Sivu 2 ja 34, originaalipiirros, Statsverkets hus,
Fredsgatan 4, Kansallisarkisto
4 Kuvat: Liisa Takala, ja Satu Haavisto
6 Kuva ja taustakuva 6–7: Tuomas Sauliala
8 Kuva: Heli Sorjonen, Cirko Aeaereon Musta leijona esitys
12–13 ja 14–15 Kuva ja taustakuvat: Mary-Ann Lindholm,
Helsingin yliopisto
16 ja 18 Kuva: Liisa Takala, Viikin normaalikoulu
18–19 Taustakuva: Mary-Ann Lindholm,
Social- och kommunalhögskolan i Helsingfors
22–23 Taustakuva: Satu Haavisto
26–27 Kuvat: Vastavalo, taustakuva Ateneum
29 Kuva: Tuomas Sauliala
30 Kuva: Vastavalo, Helsingin Kansalliskirjasto

Sisältö

Johdon katsaus	6–7
Vuoden 2009 tapahtumat	8–9
Koulutus ja tiede	10–21
Kulttuuri, liikunta ja nuoriso	22–29
Hallinto ja rahoitus	30–32
Hallinnonalan virastot ja laitokset	
Opetus- ja kulttuuriministeriön organisaatio	
Suomen koulutusjärjestelmä	

Opetusministeri Virkkunen ja kulttuuri- ja urheiluministeri Wallin esittivät lokakuussa 2009 ministeriön 200-vuotisen toiminnan kunniaksi valtioneuvostolle nimen muuttamista, jotta se vastaisi paremmin ministeriön tehtäväkenttää ja toimintaa.

Johdon katsaus

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tulevaisuuden osaamis- ja luovuusperustasta

Yliopistouudistus leimasi vuotta 2009. Uudistuksen myötä suomalaisilla yliopistoilla on entistä paremmat toimintaedellytykset. Opetus- ja tutkimustoiminnan laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat ja edellytykset kansainväliseen menestykseen paranevat. Tutkimuksen, taiteen ja opetuksen vapaus turvataan. Yliopistot hoitavat jatkossakin julkista tehtävää, ja niiden tehtävistä, koulutusvastuusta ja tutkinnonanto-oikeuksista säädetään laissa ja asetuksissa.

Uudistuksen seurauksena yliopistojen taloudellinen ja hallinnollinen autonomia vahvistuu. Päätehtävät - tutkimus ja opetus - säilyvät ennallaan. Valtio vastaa jatkossakin yliopistojen perusrahoituksesta.

Lakiuudistus oli osa korkeakoulujen kokonaisuudistusta. Samaan aikaan on käynnissä korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen ja strategiatyö.

Taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön edellytyksiä vahvistettiin edelleen. Taiteen ja kulttuurin määrärahakehitys on nyt vahvalla pohjalla. Kulttuurilaitosten valtionosuuksia lisättiin ja taiteen vapaan kentän toimintaedellytyksiä vahvistettiin. Kotimaisen elokuvan- ja audiovisuaalisen tuotannon tukea on hallitusohjelman mukaisesti lisätty. Rahoituksen kasvu näkyy myös monin tavoin liikunnassa, jossa tuen kasvusta hyötyvät lasten ja nuorten liikunta, aikuisten liikunta ja huippu-urheilu.

Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi lisättiin vuoden 2010 ensimmäisellä lisäbudjetilla ammatillista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta. Veikkausvoittovaroin tullaan tukemaan nuorten työllistymistä ja harjoittelupaikkojen syntymistä myös tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön aloilla.

Opetusministeriön strategia 2020:n tavoitteita ovat sivistyksen voiman turvaaminen, kilpailukyvyyn vahvistaminen, alueiden ja elinympäristöjen menestyksen turvaaminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Suomi on osaamisen, luovuuden ja osallistumisen kärkimaa.

Opetusministeriön nimi muuttui toukokuun alussa 2010 opetus- ja kulttuuriministeriöksi. Koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialat ja tehtävät säilyvät ennallaan. Koulutuksen, tieteen ja kulttuurin merkitys kasvaa niin taloudellisena toimintana kuin yhteiskunnan hyvinvoinnin ja sivistyksen keskeisenä tekijänä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuvaa ministeriön toimialaa ja edistää sen laajuuden hahmottamista niin kotimaassa kuin kansainvälisissä yhteyksissä.

Helsingissä toukokuussa 2010

Opetusministeri Henna Virkkunen
Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin
Kansliapäällikkö Harri Skog

Vuoden 2009 tapahtumia

Tammikuu

- ~Luovuuden ja innovoinnin teemavuosi alkoi
- ~Kuntiin palveluverkosto nuorten tueksi - etsivä työparitoiminta vakinaistettava
- ~Liikuntajärjestöjen saama tuki kasvaa

Helmikuu

- ~Selvitysmies: koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa tulisi uudistaa
- ~Ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman arviointi valmistunut
- ~Selonteko kulttuurin tulevaisuudesta valmisteluun

Maaliskuu

- ~Suomen Akatemiaa ja ammattikorkeakouluja koskevat lakiesitykset annettiin
- ~Opetusministeriö tukee elokuva- ja av-alaa 3 lisämiljoonalla
- ~Nuorisojärjestöjen saama tuki kasvaa

Huhtikuu

- ~Perusopetuksen tuntijakoa uudistamaan työryhmä
- ~Työryhmä pohtimaan nuorten nopeampaa siirtymistä työelämään
- ~Etsivään nuorisotyöhön 2,5 miljoonaa
- ~Liikuntapaikkojen rakentamista tuetaan yli 27 miljoonalla eurolla

Toukokuu

- ~Hallitus päätti sektoritutkimuksen uudistamisesta
- ~Elinikäisen oppimisen neuvosto perustettiin
- ~Elokuvateattereiden kunnostustöitä ja digitalisointia tuetaan

Kesäkuu

- ~Perusopetuksen laatukriteerit valmistuivat
- ~Oppisopimustyyppistä täydennyskoulutusta korkeakoulutetuille
- ~Yliopistolaki hyväksyttiin - voimaan 2010
- ~Suomi Frankfurtin kirjamesujen teemamaa vuonna 2014
- ~Wallin: Kaikkien ministeriöiden muistettava sitoutumisensa kulttuuripääkaupunkihankkeeseen

Heinäkuu

~Virkkunen: Koulutusosaamisesta vientituote

~Etsivä työparitoiminta saavuttanut nuorten luottamuksen

Elokuu

~Virkkunen: Talousarviossa vahva osaamispainotus

~Wallin: Nuoriso, kulttuuri ja urheilu budjettiesityksen suuria voittajia

~Työryhmä esittää muutoksia nuorisolakiin tavoitteena nuorten julkisten palveluiden parantaminen

Syyskuu

~OECD:n vertailuraportti: Suomalaiset kouluttautuvat entistä enemmän

~Kulttuurilehtien laatupalkinnot jaettiin ensimmäisen kerran

~Lajiliittojen ja liikuntajärjestöjen valtionavustusperiaatteet uudistetaan

Lokakuu

~Kansainvälinen arviointiryhmä: Suomalainen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmä uudistusten tarpeessa

~Yleissivistävän koulutuksen ja vapaan sivistystyön perustamishankkeille tukea 140 miljoonaa

~Virkkunen: Opettajien täydennyskoulutusta lisätään

~Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuudet kasvavat edelleen

Marraskuu

~Visuaalisten alojen taidepoliittinen ohjelma valmis

~Vuoden 2009 Suomi-palkinnon saivat nykysirkus Cirko Aereo, Eppu Normaali yhtye, Konserttikeskus, ohjaaja, käsikirjoittaja Anastasia Lapsui, kuvataiteilijat Kuutti Lavonen ja Osmo Rauhala sekä kirjailija Maria Vuorio.

Joulukuu

~KiVa Koulu -hanke voitti Euroopan rikoksentorjuntakilpailun

~Päätoimista opiskelua vahvistetaan uusitulla opintotuella

~Wallin: Esitystä tekijänoikeuslain muuttamisesta ei viedä eteenpäin

Koulutus- ja tiedepolitiikka

Perusopetuksen laatua kehitettiin. Laatuksiteereitä työstettiin ja opetusryhmien pienentämiseen myönnettiin ensimmäiset avustukset. Koululaisten ja opiskelijoiden syrjäytymistä ehkäistiin ja siirtymistä koulutusasteelta toiselle tuettiin. Ammattikoulutuksen suosio jatkoi kasvuaan. Yliopistouudistuksen viime vaiheet leimasivat vuotta 2009. Suomen innovaatiojärjestelmän kansainvälisen arvioinnin tulokset toivat tukea yliopistouudistukselle. Aikuiskoulutuksen uudistuksia jatkettiin.

Perusopetuksen laatua

Perusopetuksen laatua kehitettiin Perusopetus paremmaksi -ohjelmalla. Ohjelmassa myönnettiin erityisavustuksia oppilaanohjauksen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen, kerhotoiminnan sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen.

Perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseen myönnettiin 16 miljoonaa euroa.

Perusopetuksen laatuksiteereiden avulla voidaan tuottaa monipuolisesti paikallisen tason tietoa perusopetuksen laadusta. Opetusministeriö tukee opetuksen järjestäjiä laatuksiteereiden käyttöönottamisessa valtion erityisavustuksilla vuosina 2009–2011.

Peruskouluverkon harveneminen jatkui. Valtakunnallisesti perusopetuksen saavutettavuus on edelleen hyvä, mutta alueiden sisällä on varsin suuria eroja. Lukioverkon muutokset olivat vähäisiä.

Oppilaitosten perustamishankkeiden valtionosuuksia lisättiin osana hallituksen elvytystoimenpiteitä yhteensä yli 60 miljoonalla eurolla. Vuonna 2009 valtionosuuksia on voitu siten myöntää yhteensä 101,5 miljoonalla eurolla. Kosteus- ja homeongelmista johtuvien korjausten sekä muiden kiireellisten hankkeiden toteuttamista on aikaistettu. Elvytystoimia jatketaan vuonna 2010. Toteutusta varten on myöntämisvaltuutta lisätty 48,5 miljoonalla eurolla yhteensä 86,5 miljoonaan euroon.

Maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantamiseen kohdistettiin toimia kaikilla koulutusasteilla. Perusopetuksen valmistava opetus on vuoden 2009 alusta lähtien kaksinkertaistettu. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille oppilaille. Kielenopetuksen järjestämisen edellytyksiä on parannettu ja rahoitusta on lisätty.

Lisäksi käynnistettiin maahanmuuttajataustaisen opetushenkilökunnan täydennyskoulutus sekä valmisteltiin työllistymistä ja integraatiota tukevia uudistuksia yhteistyössä sisäasianministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Ammattikoulutuksessa vetoa

Ammatillisen peruskoulutuksen kysyntä on voimakasta. Kevään 2009 yhteishaussa ammatilliseen peruskoulutukseen haki noin 62 300 ensisijaista hakijaa, mikä oli noin 8 % enemmän kuin vuonna 2008. Keväällä perusopetuksen päättäneistä hakijoista lähes puolet haki ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää lisättiin merkittävästi. Vuoden 2009 alusta voimaan tuli 4 245 opiskelijapaikan lisäys ja syksyllä 750 opiskelijapaikan lisäys. Lisäksi tehtiin päätökset 1 250 opiskelijapaikan lisäyksistä vuoden 2010 alusta lukien. Opiskelijamäärää lisättiin alueellisen työvoimatarpeen mukaan kasvukeskuksiin. Tavoitteena on erityisesti nuorisotyöttömyyden alentaminen ja nuorten syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäiseminen sekä aikuisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen.

Ammatillisen koulutuksen kentässä tapahtui 14 järjestäjäfuusiota. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien määrä väheni kymmenellä, ja niitä on nyt yhteensä 144. Valtio ylläpitää ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjänä vain Saamelaisalueen koulutuskeskusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen tutkintorakennetta uudistettiin vastaamaan paremmin työelämän osaamistarpeita. Voimaantulo porrastettiin syksyyn 2008, 2009 ja 2010. Tutkintojen perusteiden tarkistamisen yhteydessä ammattiosaamisen näyttöjen perusteet liitetään osaksi tutkinnon perusteita. Vuonna 2009 tarkistettiin 22 perustutkinnon perusteet. Kertomusvuonna työelämäosaamisen kehittämisen koulutukseen osallistui yli 900 ammatillisen peruskoulutuksen opettajaa.

Ammattistartti vakinaistettiin vuoden 2010 alusta. Ammattistartti ohjaa ja valmistaa ammatilliseen peruskoulutukseen. Näin pienennetään perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa kokonaan koulutuksen ulkopuolelle jäävien osuutta. Lisäksi pyritään vähentämään keskeyttäjien ja koulutustaan opintojen alkuvaiheessa vaihtavien määrää ja niiden opiskelijoiden määrää, jotka nykyisin suorittavat perustutkintoon johtavan koulutuksen vuotta sen laajuutta pidemmässä ajassa. Ammattistartin kokeilulupia oli 48 koulutuksen järjestäjällä. Opiskelijoita ammattistartilla oli toukokuun 2009 loppuun mennessä vajaa 2 800. Opiskelijoista noin 70 % jatkoi vuoden sisällä opintojaan tai oli siirtynyt työelämään.

Suomi menestyi Kanadan Calgaryssä pidetyissä WorldSkills 2009 -kilpailuissa. Joka toinen vuosi käytävät ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin nyt 40. kerran. Suomen joukkueeseen Team Finlandiin kuului 45 nuorta huippuosaajaa, jotka kilpailivat 39 lajissa. Kaikkiaan kisoihin osallistui noin 900 kilpailijaa 51 maasta. Kilpailuilla on merkittävä rooli ammatillisen koulutuksen tunnettuuden ja arvostuksen lisäämisessä, koulutuksen ja työelämän yhteistyön edistämisessä sekä ammatillisen huippuosaamisen kehittämisessä.

Vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa osoitetaan määrärahoja nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. Ammatillista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta lisätään edelleen, samoin nuorten mahdollisuuksia opiskella kansanopistoissa. Tavoitteena on tarjota 2 500 nuorelle koulutuspaikka.

Aikuiskoulutukseen uudistuksia

Tavoitteena on, että vuonna 2012 työikäisestä aikuisväestöstä vähintään 60 % osallistuu vuosittain koulutukseen. Osallistumisasteen nostamiseen liittyviä toimenpiteitä on valmisteltu aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen sekä vapaan sivistystyön kehittämisohjelman yhteydessä.

Aikuiskoulutuksen tarjontaa lisättiin ammatillisessa lisäkoulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksessa osana taantumatoimenpiteitä.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus (AKKU) tulee kattamaan ammatillisen aikuiskoulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen. AKKU-ryhmän ehdotusten mukaan aikuiskoulutuksen etuuksia yksinkertaistetaan ja kannustavuutta lisätään. Korkeakoulujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus aloitettiin syksyllä 2009. Tutkinnon osien suorittamismahdollisuudet laajenevat. Avointa korkeakouluopetusta suunnataan työikäisen aikuisväestön osaamistarpeisiin.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009–2012 toimeenpano käynnistettiin. Laatu- ja kehittämisrahoituksen käyttöönotto valmisteltiin ja käynnistettiin oppilaitos- ja ylläpitäjärankenteen kehittämistyö.

Elinikäisen oppimisen neuvosto aloitti toimikautensa (1.8.2009–31.12.2011). Valtioneuvoston asettama neuvosto korvaa vuodesta 1985 toimineen aikuiskoulutusneuvoston. Se on opetusministeriön yhteydessä toimiva asiantuntijaelin, joka käsittelee koulutuksen ja työelämän väliseen yhteistyöhön sekä elinikäisen oppimisen edellytyksiin ja aikuiskoulutuspolitiikan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Vuoden aikana toimeenpantiin oppisopimuskoulutuksen rahoitusta koskevia takaisinperintäpäätöksiä ja toteutettiin kuljettajien ammattipätevyyskoulutusta koskeva selvitys.

Oppilaat, opiskelijat ja tutkinnot¹

	2006	2007	2008	2009	Muutos 2008– 2009
ESIOPETUS					
- oppilasmäärä	57 930	57 510	56 650	57 745	1 095
PERUSOPETUS					
- uudet oppilaat	58 010	57 650	57 030	56 770	-260
- päättötodistuksen saaneet	65 790	65 570	66 810	65 083	-1 727
- oppilasmäärä	568 720	560 610	551 710	536 776	-14 934
LUKIOKOULUTUS					
- uudet opiskelijat	39 400	38 520	38 500	38 744	244
- suoritettut ylioppilastutkinnot ²	32 790	33 100	32 600	32 619	19
- opiskelijamää	114 140	112 390	110 180	108 480	-1 700
AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS³					
- uudet opiskelijat	64 710	67 710	68 403	70 600	2 200
- suoritettut tutkinnot	37 280	38 860	39 110	41 000	1 890
- opiskelijamäärä ⁴	149 680	156 855	161 758	164 172	2 410
AMMATILLINEN LISÄKOULUTUS⁵					
- uudet opiskelijat	26 500	28 920	31 100	31 700	1 600
- suoritettut tutkinnot	16 170	16 350	16 700	17 300	600
- opiskelijamäärä oppilaitos- muotoisessa koulutuksessa	28 389	28 048	28 000	28 900	900
- opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	22 150	24 500	27 131	29 025	1 894
AMMATTIKORKEAKOULUN PERUSTUTKINNOT⁶					
- aloittaneet	32 370	32 120	32 920	34 963	2 034
- suoritettut tutkinnot	20 770	20 570	21 090	20 044	-1 046
- opiskelijamäärä	115 760	114 730	113 390	115 830	2 440
YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT					
- aloittaneet	1 220	1 770	1 990	2 308	318
- suoritettut tutkinnot	150	360	680	940	261
- opiskelijamäärä	2 070	3 430	4 535	5 544	1 010
YLIOPISTON PERUSTUTKINNOT					
- uudet opiskelijat	20 150	19 650	19 640	20 169	529
- suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot	3 810	5 880	13 876	10 775	-3 101
- suoritettut ylemmät korkeakoulututkinnot	13 130	13 880	21 825 ⁷	10 535	-11 290
- opiskelijamäärä	152 160	152 200	140 560	145 330	4 770
YLIOPISTON TOHTORINTUTKINNOT					
	1 410	1 520	1 527	1 642	115

¹ Opetushallinnon alainen koulutus. Vuosi 2009 arvio. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2009 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- koulutuksen, oppisopimuskoulutuksena järjestetyn perus- ja lisäkoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtion osuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

² Ei sisällä I B-lukioiden eikä Reifeprüfung -tutkintoja.

³ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

⁴ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁵ Uudet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot sisältävät ammatitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶ 20.9. läsnäolevat

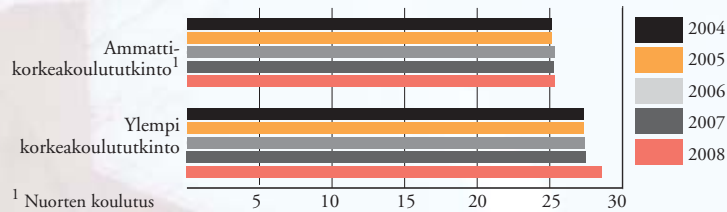
⁷ Tutkinnonuudistuksen vaikutus.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutuksen, %

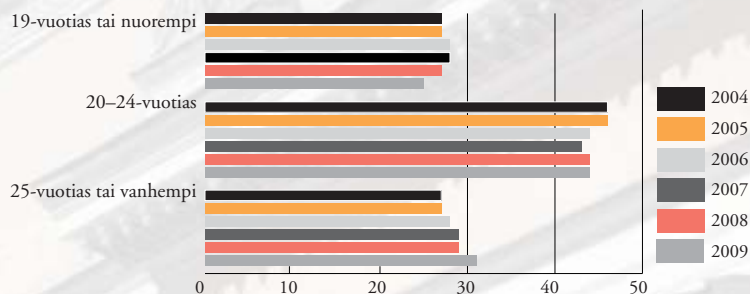
	2005	2006	2007	2008	2009 ¹
AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN					
SIJOITTUNEET	40,7	41,9	42,9	44,2	45,3
- perustutkintoon johtava koulutus	39,4	40,1	40,7	41,9	42,5
- valmistavat koulutukset	1,3	1,8	2,2	2,3	2,8
LUKIOKOULUTUKSEEN SIJOITTUNEET	53,3	51,1	50,8	50,6	50,5
PERUSOPETUKSEN LISÄOPETUKSEEN SIJOITTUNEET	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5
- peruskouluissa	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0
- kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Yhteensä	97,0	95,5	96,2	97,3	98,3

¹ Arvio

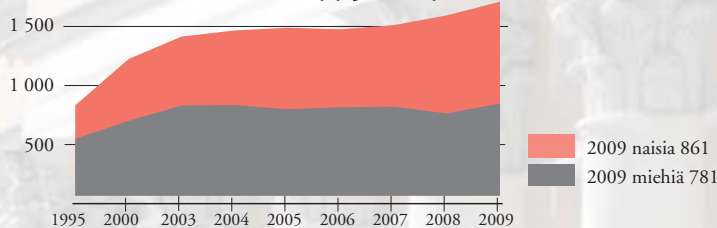
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä, mediaani

Yliopistossa opiskelupaikan vastaanottaneet ikäryhmittäin %

Tohtorintutkinnot 1995–2009

Yliopistojen opiskelijaliikkuvuus

	2005	2006	2007	2008	2009
Ulkomaalaiset perusopiskelijat	3 221	3 619	3 980	4 151	–
Ulkomaalaiset jatkotutkinto-opiskelijat	1 663	1 747	1 834	1 941	–
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon lähteneet perustutkinto-opiskelijat	4 497	4 469	4 343	4 519	5 010
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon saapuneet perustutkinto-opiskelijat	4 552	4 784	4 911	5 280	5 317

Ammattikorkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus

	2005	2006	2007	2008	2009
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	3 934	4 595	5 400	6 294	–
Yli 3 kk kestävä opiskelija- ja harjoittelijavaihto Suomesta ja Suomeen	6 890	7 240	7 180	7 473	7 556

Opintotuen saajat ja käyttöaste

Opintotukimenot olivat yhteensä 869,5 miljoonaa euroa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 86,7 miljoonaa euroa. Pääosa kasvusta johtui edellisenä vuonna toteutetuista opintorahojen ja opiskelijan omien tulorajojen korotuksista.

	2006	2007	2008	2009
Lukiot	25 787 (22 %)	27 354 (24 %)	32 171 (28 %)	32 057 (29 %)
Ammatilliset oppilaitokset	95 421 (70 %)	97 203 (71 %)	100 333 (72 %)	109 003 (76 %)
Ammattikorkeakoulut	95 399 (82 %)	93 348 (79 %)	93 663 (79 %)	93 336 (77 %)
Yliopistot	95 674 (60 %)	94 139 (59 %)	92 889 (62 %)	92 188 (62 %)

(Taulukkoon ei sisälly Kansaneläkelaitoksen tilastoimat muissa kuin mainituissa oppilaitoksissa opiskelevat ja ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat.)

Yliopistot 1.1.2010 alkaen

Ammattikorkeakoulut 1.1.2010 alkaen

Yliopistot uuteen aikaan

Yliopistouudistus tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Yliopistoista tuli itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia tai säätiölain mukaisia säätiöitä. Yliopistolainsäädäntö uudistettiin kokonaisuudessaan. Uudella yliopistolailla säädetään yliopistojen uudesta oikeushenkilöasemasta julkisoikeudellisina laitoksina, hallinnosta, toiminnan rahoituksesta ja ohjauksesta sekä yliopistojen tutkimukseen ja opetukseen, opiskelijoihin ja henkilöstöön liittyvistä seikoista. Yliopistoilla on edelleen perustuslaissa turvattu itsehallinto. Yliopistojen siirtymässä valtiosta erillisiksi oikeushenkilöiksi yliopistojen henkilöstön palvelussuhde muuttui virkasuhteesta työsuhteeksi.

Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu yhdistyivät yhdeksi yliopistoksi. Lisäksi Joensuun ja Kuopion yliopistot yhdistyivät Itä-Suomen yliopistoksi. Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun toiminnat siirrettiin säätiölain mukaiseen Aalto-yliopistoon. Myös Tampereen teknillinen yliopisto muuttui säätiömuotoiseksi.

Yliopistoissa otettiin käyttöön uusi rahoitusmalli, jossa lisättiin toiminnan laadun ja vaikuttavuuden painoarvoa. Rahoitus sidotaan jatkossa indeksiin. Valtioneuvosto päätti yliopistoille luovutettavasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja maksuvalmiuden turvaavasta rahoituksesta.

Opetusministeriön korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosiksi 2009–2012 muodostavat pohjan rakenteellisen kehittämisen tavoitelinjauksille, joista keskusteltiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa sopimusneuvottelujen yhteydessä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen strategiayön pohjalta opetusministeriö tarkistaa rakenteellisen kehittämisen linjauksiaan.

Yliopistot tehostivat opintojen etenemisen seuranta. Opintoprosessien kehittämistä ja yliopistojen tutkintorakenneuudistusta tuettiin. Yliopistojen ensimmäinen valtakunnallinen yhteishaku toteutettiin sähköisenä. Samalla yhtenäistettiin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen hakuajkoja. Opiskelijavalintoja kevennettiin ja opetusta kehitettiin edelleen.

Yliopistokeskusten kehittämiseen varatulla määrärahalta tuettiin muun muassa alueen, sen yritysten ja aikuisväestön muuttuviin osaamistarpeisiin vastaavaa osaamisen siirtoa. Maakuntakorkeakoulutoiminnalla vastattiin alueiden työelämän tarpeisiin.

Ammattikorkeakoulujen työelämäyhteyksiä tiivistettiin

Ammattikorkeakoulujen valtakunnallisten kehittämisverkostojen toiminta jatkui. Verkostot keskittyvät opiskelijan ja työelämän välisten suhteiden kehittämiseen, ammattikorkeakoulujen t&k-työn, ylempien amk-tutkintojen, ammattikorkeakoulujen opettajuuden ja kansainvälisen toiminnan kehittämiseen sekä ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden edistämiseen. Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuudessa keskeinen toimintamuoto on käytännönläheinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Ammattikorkeakouluopintojen ja -opiskelijoiden työelämäyhteydet näkyivät hankkeistettujen opinnäytetöiden suurena osuutena.

Kahden ammattikorkeakoulun fuusion valmistelu eteni Tampereella.

Vuoden aikana käynnistettiin Ammattikorkeakoulujen rehtoreiden neuvosto Arene ry:n johtama ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmaprojekti, jonka tavoitteena on uudistaa ja selkeyttää koulutusohjelmarakennetta ja -nimikkeistöä vuodesta 2012 lähtien.

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistaminen alkaa

Opetusministeriön työryhmä ehdotti maaliskuussa 2010 luovuttamassaan esityksessä korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistamista. Uudistuksella nopeutetaan nuorten siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluopintoihin. Työryhmä ehdottaa, että opiskelijat valitaan pääosin ylioppilas- tai ammattitutkinnon arvosanojen perusteella. Yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin haetaan samassa yhteishaussa. Valintaperusteiden ennustettavuutta ja läpinäkyvyyttä korostetaan. Työryhmä korostaa tavoitteellisen opinto-ohjauksen tärkeyttä - lukiosta ei lähdettäisi ilman jatko-opintosuunnitelmaa. Lukioiden opinto-ohjauksen kehittämiseksi käynnistetään pilotit syksyllä 2010.

Kansainvälistyminen parantaa korkeakoulutuksen laatua

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia asettaa korkeakoulujen kansainvälistymisen suuntaviivat vuosille 2009–2015. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian toimeenpano kytkettiin osaksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen käynnissä olevaa strategiatyötä.

Suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistymistä vahvistamalla parannetaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua. Tavoitteena on, että korkeakoulut tarjoavat korkeatasoista vieraskielistä opetusta sekä hyödyntävät kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia ja että vuoteen 2015 mennessä ulkomaisten opettajien, tutkijoiden ja tutkinto-opiskelijoiden määrä on noussut. Korkeakoulujen toiminnan tulee myös rakentua eettisesti kestäväälle pohjalle.

Kokeilu korkeakoulujen maksullisista vieraskielisistä ohjelmista EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille käynnistettiin.

Innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi julkistettiin

Suomen innovaatiojärjestelmän kansainvälisessä arvioinnissa kiinnitettiin kriittistä huomiota korkeakoulujen vähäiseen kansainvälisyyteen, pitkiin opintoaikoihin, tutkimuslaitos- ja korkeakoulujärjestelmän hajanaisuuteen, päällekkäisyyksiin ja korkeakoulujen selkiintymättömiin profiileihin. Arvioijat painottivat yliopistojen tutkimustehtävää ja ehdottivat ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän kehittämistä niin, että se nykyistä paremmin palkitsee korkealaatuista ja kansainvälisesti suuntautunutta tutkimusta.

Suomen tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin osallistumalla aktiivisesti eurooppalaisen tutkimusalueen kehittämiseen. Valmisteltiin eri hallinnonalojen yhteistyönä kansallista innovaatio-, tutkimusinfrastruktuuri- ja sektoritutkimuspolitiikkaa.

Perustutkimusta vahvistettiin lisäämällä Suomen Akatemian kilpailtua tutkimusrahoitusta. Lisäystä kohdennettiin tutkijakoulujen tukeen, kansainvälistymiseen ja tutkimusohjelmiin. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyttä varmistettiin panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen ja tutkijanuran kehittämiseen.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunta asetettiin syyskuussa.

Opintotukeen kehittämissuhteita

Opiskelijaperheet ja opintotuki -työryhmä kartoitti mahdollisuuksia kehittää niiden opiskelijoiden opintotukea, joilla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia. Opintotuen kehittämisen johtoryhmä teki kehittämissuhteet, joiden tavoitteena oli päätoimiseen opiskeluun kannustaminen korkeakoulussa.

Opintotuen saajien määrä kasvoi erityisesti toisella asteella. Puolison tulojen huomioonottamismenettelystä luovuttiin vuoden alusta lukien. Uudistuksen arvioitiin parantavan noin 2 000 vuokralla asuvan opiskelijan opintotukea keskimäärin 100 eurolla kuukaudessa. Asumislisän piiriin arvioitiin tulevan noin 1 000 uutta asumislisän saajaa.

Koulutuksen ja tieteen kansainvälinen yhteistyö

Vuonna 2009 julkistetun korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian tavoitteiden suuntaisesti korkeakouluopiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus lisääntyi. Yliopisto-opiskelijoista yli kolmen kuukauden vaihtojaksoille lähti 1 152 opiskelijaa enemmän kuin vuonna 2008. Yhteensä opiskelijavaihdossa oli 10 327 opiskelijaa (2008: 9 175). Ammattikorkeakouluissa yli kolmen kuukauden opiskelijavaihtoon lähti 7 556 opiskelijaa (2008: 7 473).

Opetusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö päättivät Suomen osallistumisesta OECD:n aikuisten taitotasomittaukseen PIAAC:iin, jonka kansallisen toteutuksen valmistelu aloitettiin ja joka ajoittuu vuosille 2011–2012.

Euroopan unionin perussopimusten uudistamista koskeva Lissabonin sopimus astui voimaan 1.12.2009. Sopimus ei tuonut muutoksia koulutuksen alalle, vaan koulutukseen liittyen EU pyrkii edelleen myötävaikuttamaan korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioita yhteistyöhön sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa. Opetuksen sisällön ja koulutusjärjestelmien järjestäminen jää kuitenkin täysin jäsenmaiden vastuulle. Tutkimuspolitiikan asema sen sijaan muuttui Lissabonin sopimuksen voimaan astumisen myötä. Tutkimuspolitiikalla ei aiemmin ole ollut selkeää lainsäädännöllistä perustaa, vaan Euroopan tutkimusalueen kehittäminen on perustunut jäsenmaiden vapaaehtoisuuteen. Lissabonin sopimuksen myötä Euroopan tutkimusalueen ERAn rakentamiselle saadaan lainsäädännöllinen pohja.

Venäjä-ohjelman hankkeiden tukemista jatkettiin.

Koulutuksesta halutaan tulevaisuudessa Suomelle merkittävä ventiala. Haasteina nähdään mm. tuoteistaminen, lainsäädännön kehittäminen ja rahoituskysymykset. Suomalaiskoulutuksen kansainväliselle viennille valmisteltiin strategia. Työryhmä ehdottaa perustettavaksi vahva yritysklusteri, jonka tehtävänä olisi hakea ja tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia, yhdistää suomalaistoimijoita laajemmaksi verkostoksi ja vahvistaa alan liiketaloudellista osaamista Suomessa. Toiminta käynnistettäisiin jo keväällä 2010.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot

	Yritykset		Julkinen sektori		Korkeakoulu-sektori		Reaalimuutos ed. vuodesta		T&k-menojen
	milj.€	%	milj.€	%	milj.€	%	milj.€	%	BKT-osuus %
1999	2 643,9	68,2	470,1	12,1	764,8	19,7	3 878,8	14,6	3,16
2000	3 135,9	70,9	497,4	11,2	789,3	17,8	4 422,6	11,1	3,34
2001	3 284,0	71,1	500,9	10,8	834,1	18,1	4 619,0	1,4	3,30
2002	3 375,1	69,9	529,7	11,0	925,6	19,2	4 830,3	3,3	3,35
2003	3 527,9	70,5	515,4	10,3	961,7	19,2	5 005,0	4,0	3,43
2004	3 683,5	70,1	530,1	10,1	1 039,8	19,8	5 253,4	4,4	3,46
2005	3 876,9	70,8	554,7	10,1	1 042,1	19,0	5 473,8	3,5	3,48
2006	4 107,8	71,0	574,2	10,0	1 079,2	18,7	5 761,2	4,0	3,45
2007	4 513,4	72,0	564,7	9,0	1 164,6	18,7	6 242,7	5,3	3,47
2008	5 102,0	74,3	588,5	8,6	1 180,6	17,2	6 871,1	8,7	3,72
2009*	5 021,8	73,3	594,8	8,7	1 233,7	18,0	6 850,2	-1,0	3,92

* Tilastokeskus, arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella. Yritysten tarkentuneet raportointikäytännöt selittävät kasvusta vuosien 2007 ja 2008 välillä noin 350 milj. euroa.

19

Aikuiskoulutus¹

Tilastotietoja tutkintoon johtavasta/ valmistavasta koulutuksesta

	2006	2007	2008	2009
LUKIOKOULUTUS				
- uudet opiskelijat ²	4 300	4 300	4 200	4 200
- opiskelijamäärä	11 700	11 500	11 200	11 200
OPPILAITOSMUOTOINEN NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS				
- uudet opiskelijat	7 120	7 820	8 270	9 300
-suoritetut tutkinnot	3 760	4 220	3 650	4 000
- opiskelijamäärä	13 100	13 300	14 010	15 460
OPPISOPIMUKSENA JÄRJESTETTY AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS				
- uudet opiskelijat/aloittaneet	9 470	12 800	12 360	12 300
- suoritetut tutkinnot	3 300	3 460	4 050	5 000
- opiskelijamäärä	15 050	19 730	21 920	20 246
OPPILAITOSMUOTOINEN AMMATI- JA ERIKOISAMMATITUTKINTOON VALMISTAVA AMMATILLINEN LISÄKOULUTUS				
- uudet opiskelijat	14 445	13 219	13 200	13 800
-suoritetut tutkinnot	8 377	8 833	8 900	9 200
- opiskelijamäärä	28 389	28 048	28 000	28 900
OPPISOPIMUSKOULUTUKSENA JÄRJESTETTY AMMATI- JA ERIKOISAMMATITUTKINTOON VALMISTAVA AMMATILLINEN LISÄKOULUTUS				
- uudet opiskelijat	12 050	15 701	16 900	17 900
- suoritetut tutkinnot	7 786	7 517	7 800	8 100
- opiskelijamäärä	22 150	24 500	27 131	29 025
AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT				
(AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT, AIKUISTEN KOULUTUS)				
- aloittaneet	6 230	6 210	6 260	6 250
- suoritetut tutkinnot	4 100	3 865	3 741	3 428
- opiskelijamäärä	20 560	20 160	19 600	20 500
YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT (YLEMPI AMK)				
- aloittaneet	1 220	1 770	1 990	2 380
- suoritetut tutkinnot	150	360	680	940
- opiskelijamäärä	2 070	3 300	4 530	5 540

¹Opetushallinnon alainen koulutus. ²Vuosi 2009 arvio.

Kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisopolitiikka

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan määrärahakehitys on ollut viime vuosina erittäin hyvä. Veikkausvoittovarat muodostavat edelleen valtion rahoituksen keskeisen tukijalan. Niillä rahoitetaan noin puolet taiteen ja kulttuurin sekä lähes kokonaan liikunnan ja nuorisotyön menot lukuun ottamatta nuorisotyön työpajojen rahoitusta. Tulevaisuudessa taiteen ja kulttuurin sovellusten kerrannaisvaikutukset ulottuvat laajalle. Vuoden aikana kulttuuripolitiikan strategiset linjaukset saatettiin toimenpiteiksi ja ehdotus eduskunnalle annettavaksi kulttuurin tulevaisuuden selonteoksi valmistui. Taiteen ja kulttuurin monipuolista tarjontaa, saatavuutta ja saavutettavuutta parannettiin. Arkiliikunnan edistäminen oli painopisteenä. Nuorisolain muutoksen tavoitteena on vahvistaa varhaista puuttumista nuorten ongelmiin.

Kulttuuripolitiikassa kehittämisen vuosi

Opetusministeriön kulttuuripolitiikan strategialle 2020 valmisteltiin toimeenpano-ohjelma ja julkaisiin kulttuuripolitiikan indikaattorihankeen loppuraportti. Ehdotus taiteen keskustoimikunnan kehittämistä valmistui. Asetettiin taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja alueelliset taidetoimikunnat vuosille 2010–2012.

Opetusministeriön asettama toimikunta laati ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta. Kulttuuripolitiikan tulevaisuuden voimatekijöinä toimikunta näkee kestävän kulttuurin, kulttuurisen moninaisuuden ja luovuuden. Ne ovat edellytys ja perusta kulttuurin yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle, ihmisten hyvinvoinnille sekä kulttuuritoimialojen taloudelle. Visuaalisen alan taidepoliittisen ohjelmatyöryhmän ehdotus alan kehittämiseksi valmistui.

Valtakunnallinen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkoston toiminta on kasvanut ja toiminta on monipuolistunut. Lastenkulttuuritoimintaa on laajennettu perinteiseltä kulttuurisektorilta osaksi laajempaa lasten kasvatusta, terveyttä ja hyvinvointia koskevaa työtä. Taikalampun palveluita käyttää vuosittain n. 370 000 lasta ja nuorta. Sen toiminta työllistää noin 3 800 eri taiteenalojen ammattilaista.

Vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuutta parantaviin hankkeisiin osoitetut määrärahat kasvoivat 38 %. Avustuksilla monikulttuurisuuden tukemiseen ja rasismien vastaiseen työhön tuettiin mm. maahanmuuttajien ja kansallisten etnisten vähemmistöjen kulttuuri- ja taidetoimintaa. Määräraha saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan myönnetään Saamelaiskäräjille, joka päättää sen jaosta. Määrärahojen avulla on voitu parantaa kieli- ja kulttuurivähemmistöjen ja vammaisvähemmistön mahdollisuuksia harjoittaa omaehtoista kulttuuritoimintaa sekä saada kulttuuripalveluja. Konkreettinen saavutettavuuden suunnittelu on käynnistetty kymmenessä taide- tai kulttuurilaitoksessa.

Taiteen ja kulttuurin rahoitus kasvoi

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet nousivat vuodesta 2007 vuoteen 2009 yhteensä noin 32,4 miljoonaa euroa eli noin 52 %. Kolmen vuoden aikana toteutettu valtionosuuksien yksikköhinnan kasvu on merkittävä uudistus. Kunnat lisäsivät osuuttaan kulttuurilaitoksille vastaavana aikana noin 15,6 miljoonaa euroa eli 11 %. Kuntien rahoitus kulttuurilaitoksille on keskimäärin kasvanut, mutta tilanne kuntien ja taiteen alojen välillä vaihtelee suuresti.

Taiteen ja kulttuurin vapaan kentän määrärahaa lisättiin. Avustusta sai 29 ammattimaista teatteri- ja 12 tanssiryhmää sekä viisi uuden sirkuksen toimijaa. Kulttuuritapahtumien järjestämistä tuettiin yhteensä noin 4 miljoonalla eurolla. Tukea myönnettiin 152 tapahtumajärjestäjälle eri puolille Suomea. Noin puolet festi-

vaaleista pystyi kasvattamaan sekä kokonaisuileisömääräänsä että lipunmyyntiään vuoteen 2008 verrattuna. Tutkimuksen mukaan festivaalien omarahoitusosuus on noin 69 % ja julkisen tuen osuus noin 31 %. Useat yksittäisiä tapahtumia koskevat selvitykset ovat osoittaneet, että tapahtumien aluetaloudelliset vaikutukset ovat moninkertaiset tapahtumabudjetteihin verrattuna.

Valtion julkisten tilojen taidehankintoihin käytettäviä määrärahoja lisättiin tavoitteena korkeatasoisen taiteen saatavuuden lisääminen koko maassa ja taiteilijoiden työllisyyden parantaminen. Taiteilijoiden toimeentulo parantui ja taiteilijoiden sosiaaliturvauudistuksesta saama hyöty lisääntyi, kun kohdeapurahat muutettiin taiteilija-apurahoiksi.

Kulttuurisetelijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2009 alusta.

Kulttuuriperintö aktiiviseen käyttöön

Museoviraston kehittämissuunnitelmat ja strategia valmistuivat. Museoviraston toiminnassa painottuvat koko kulttuuriperintöalaa vahvistavat valtakunnalliset kehittämis- ja asiantuntijatehtävät. Kulttuuriympäristön suojelun edellyttämää asiantuntemusta vahvistettiin.

Näyttelyiden valtioneuvoston enimmäismäärä nostettiin viime vuonna miljardiin euroon. Näin mahdollistettiin mm. Picasso-näyttelyn pääseminen valtioneuvoston piiriin. Valtioneuvoston vapauttaa merkittävien näyttelyiden järjestäjät näyttelyesineiden vakuuttamisesta johtuvista kustannuksista. Tavoitteena on edistää korkeatasoista kansainvälistä ja kotimaista näyttelytoimintaa ja kulttuurivaihtoa.

Kansallinen digitaalinen kirjasto yhdistää tietovarantoja yli organisaatiotajojen.

Hankkeen myötä museoiden, kirjastojen ja arkistojen sähköisten aineistojen hallintaa, jakelua ja säilyttämistä koskevat päällekkäiset toiminnot vähenevät, prosessit tehostuvat, käytänteet yhtenäistyvät ja verkostoituminen voimistuu. Asiakasliittymä yhdistää yleisen ja tieteellisen kirjaston, arkiston ja museon tietovarannot yli organisaatiotajojen kansalliseksi aineistojen ja palveluiden kokonaisuudeksi.

Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) toimesta vuonna 2009 aloitetun radio- ja televisioaineiston digitaalisen tallentamisen myötä tutkijoille on auennut kokonaan uudet mahdollisuudet analysoida ja tutkia kansallista mediakulttuuria. KAVA:n digitaalisessa muodossa olevat tekijänoikeuksista vapaat aineistot tulevat jatkossa olemaan saatavilla myös kansallisen digitaalisen kirjaston kautta.

Kirjasto - lähipalvelu ja avoin oppimisympäristö kaikille

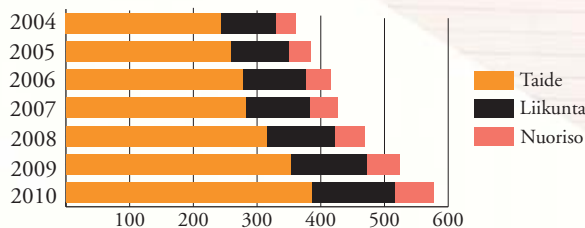
Yleisten kirjastojen käyttöluvut asukasta kohden ovat kansainvälisesti huipputasoa. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 -ohjelman keskeisenä tavoitteena on varmistaa tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus myös verkottuneessa tieto-, kansalais- ja oppimisyhteiskunnassa. Yleisten kirjastojen verkkopalvelujen käyttö on kasvanut voimakkaasti. Taloudellisen taantuman aikana yleisten kirjastojen palvelujen kysyntä on lisääntynyt.

Kulttuurirahaston käynnistämä Kirjatalkoot-hanke on lisännyt kotimaisen kirjallisuuden hankintaa. Näkövammaisten kirjastossa lainaus- ja toimitusmäärät ovat kasvaneet voimakkaasti digitaalisen äänikirjan käyttöönoton johdosta. Koska digitaalisesta äänikirjasta voidaan tehdä levyke tilattaessa, lainaus on nopeutunut ja varausjonoista on päästy.

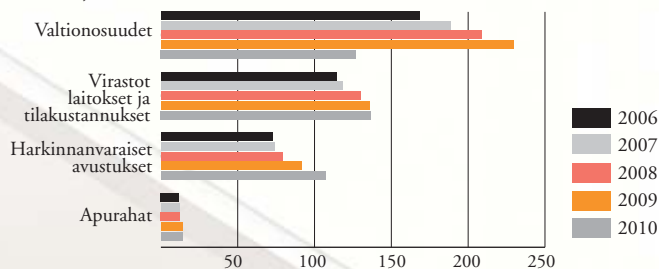
Elokuvan ja audiovisuaalisen tuotannon tuki kasvaa

Hallituskaudella elokuvataiteen edistämisen määrärahoissa on saavutettu yli kahdeksan miljoonan euron lisäys. Tuotannon ja jakelun määrärahat ovat kasvaneet euromääräisesti eniten, yli seitsemän miljoonaa euroa. Kasvua on hallituskaudella 51 %. Tavoitteena on pysyvä kotimaisen elokuva- ja audiovisuaalisen tuotannon kokonaisuhoituksen kasvu, mikä vahvistaa alan tuotantorakenteita ja työllisyyden kehitystä. Elokuvatuotannon ja -jakelun määrärahaa lisättiin 36 %. Lisäksi työllisyyttä edistävällä lisämäärärahalta on arvioitu saatavan 114 henkilötyövuoden kasvu vuosille 2009 ja 2010.

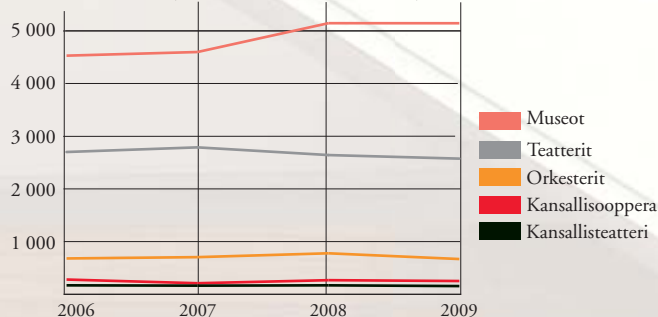
Kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rahoitus 2002–2010, (milj. euroa)

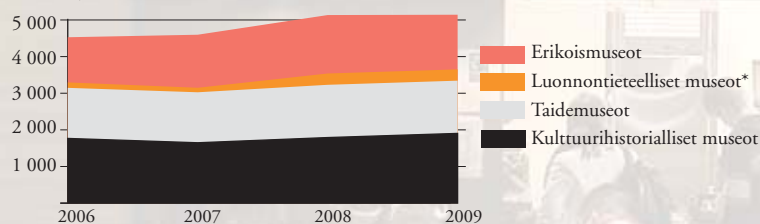
Taiteen ja kulttuurin rahoitus 2006–2010, (milj. euroa)

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kävijät (1000 henk.)

Museoiden kävijämäärät museotyypeittäin 2009 (1000 henk.)

Lähde: Museoviraston tilastot *Luonnontieteellinen keskusmuseo oli 2007 suljettuna.

Yleisten kirjastojen tunnuslukuja

	2006	2007	2008	2009 ¹
Pääkirjastoja	409	386	384	319
Sivukirjastoja	449	454	449	496
Kirjastoautoja	172	166	160	155
Fyysiset käynnit (1 000 kpl)	59 526	57 337	55 611	54 344
Verkkokäynnit ² (1 000 kpl)		37 584	45 957	51 572
Kokonaislainaus (1 000 kpl)	102 579	100 862	99 777	98 827
Lainaajia, % asukasluvusta	43	42	41	40
Kirja-aineiston hankinnat, kpl/1 000 asukasta	307	315	340	334
Muut aineistohankinnat, kpl/1 000 asukasta	57	59	63	62
Henkilötyövuodet	4 202	4 188	4 217	4 193

¹ Vuoden 2009 tarkistettuja tietoja ei vielä saatavilla koko maan osalta maaliskuussa 2010. ²Tilastointiohje muuttunut. Vertailua vuoteen 2006 ei voida tehdä.

Elokuvateattereiden esitystekniikan muuttaminen digitaaliseksi on iso haaste. Teatteriverkoston säilyttäminen nykyisessä tasossa ja alueellisessa laajuudessa edellyttää vahvaa julkista panostusta.

Elokuvateattereiden digitalisointihankkeen avulla on kyetty digitalisoimaan 60 salia 296 salista. Teattereita on kaikkiaan 178. Lisäksi työllisyyttä edistävällä, 2 miljoonan euron tuella elvytettiin 30 teatterin toimintaa eri puolilla Suomea. Lasten- ja nuorten elokuvakulttuurin määrärahaa nostettiin 28 % vuodesta 2008. Suomalaiset lastenelokuvat ovat nousseet osaksi suosituimpia kotimaisia elokuvia katsojien keskuudessa. Koulukinotoiminnalla on vahvistettu elokuvakasvatuksen asemaa kouluissa.

Kulttuurivientiä vahvistettiin

Vuonna 2007 kulttuurin toimialojen käypähintainen arvonlisäys Suomessa oli hieman yli 4,9 miljardia euroa, mikä vastaa noin 3,2 % koko talouden arvonlisäyksestä. Toimialojen osuus työllisestä työvoimasta oli samana vuonna noin 4,25 % eli n. 106 000 henkeä. Vuonna 2007 kulttuurin yksityisen kulutuksen osuus kaikista yksityisistä kulutusmenoista oli 7,1 % Yhteensä Suomen 2,5 miljoonaa kotitaloutta käytti kulttuuri- ja joukkoviestintäsektorin tarjoamiin hyödykkeisiin ja palveluihin yli 6,4 miljardia euroa.

Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelman EU:n ja valtion rahoituksen osuus oli noin 14 miljoonaa euroa. Vuoden 2009 aikana oli käynnissä 14 hanketta.

Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 toimeenpanosta päävastuun kantavat opetusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä ulkoasiainministeriö. Kulttuurivientiä ja -vaihtoa edistävien toimenpiteiden voimistaminen on erittäin perusteltua. Tuonnin arvo oli vuonna 2006 yli kaksinkertainen vastaavaan vientiin verrattuna. Toimet vahvistavat merkittävästi kulttuurialojen liiketoimintaosaamista.

Finpro käynnisti opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön rahoituksella kaksivuotisen luovien alojen kansainvälistymisohjelman. Shanghai maailmannäyttelyyn valmisteltiin kulttuuriohjelma, jonka tavoitteena on parantaa suomalaisten kulttuurialan yritysten ja muiden toimijoiden pääsyä Kiinan markkinoille.

Vuonna 2009 opetusministeriö jakoi ensimmäistä kertaa avustusta kulttuurin matkailulliseen tuotteistamiseen. Tukea sai 20 hanketta. Määrärahan avulla voitiin edesauttaa tietopohjan vahvistumista sekä kulttuuri- ja matkailualan verkostomaisen yhteistyön kehittymistä kulttuurisisältöisten ja kulttuurisesti kestävien matkailutuotteiden luomisessa.

Kulttuurin kansainvälinen yhteistyö

Kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen toimintaohjelman 2009–2013 kehittämistoimet käynnistyivät. Etusijalla olivat tietopohjan ja tilastoinnin sekä yhteistyön ja verkostoitumisen vahvistaminen. Kulttuurin kansainvälisiä suur tapahtumia koskevat opetusministeriön suuntaviivat tukitoimiksi hyväksyttiin.

Euroopan neuvostossa Suomi painotti kulttuuripolitiikan tietoperustan vahvistamista ja osallistui eurooppalaisen kulttuuripolitiikan kehittämismallin laatimiseen työryhmän puheenjohtajana.

Pohjoismaiden kulttuuriministereiden neuvosto käynnisti kolmivuotisen globalisaatio-ohjelman. Vuonna 2009 kohteena oli pohjoismaisen elokuvan tunnettuuden edistäminen Toronton kansainvälisillä elokuvafestivaaleilla. Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuushanke eteni. Pohjoisen ulottuvuuden partnerit, EU, Venjä, Norja ja Islanti, päättivät käynnistää kumppanuuden kulttuurisektorille.

Opetusministeriö koordinoi Suomen osallistumisen Unescon yleiskokoukseen, jossa saatiin läpi kansallisella ja EU-tasolla yleiskokoukselle asetetut tavoitteet. Tärkeimpiin lukeutuivat pääjohtajavaalit ja Unescon tehtävä strateginen ulkoinen evaluaatio, joka valmistuu syksyllä 2010.

Selvityksiä tekijänoikeuskysymyksistä

Opetusministeriö osallistui kansallisen aineettomien oikeuksien strategian valmisteluun ja toteuttamiseen. Digitaalisten online-sisältöjen edistämishankkeessa tavoitteena on kehittää kulttuuristen sisältöjen toimivat kotimaiset digitaaliset markkinat. Syksyllä 2009 valmistui mobiilitelevisiolähetysten (DVB-H) ja ip-television tekijänoikeuskysymyksiä koskeva selvitys.

Työntekijän ja työnantajan oikeuteen työ- ja virkasuhteessa valmistettuihin teoksiin liittyvät ongelmat ja sääntelyn mahdollisuudet kartoitettiin, mutta virkamiesesitystä ei viety eteenpäin poliittisella tasolla. Luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin edistämiseen ja luvattoman verkkojakelun vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta jatkettiin.

Säännöllinen liikunta osaksi lasten ja aikuisten arkea

Väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistetään kannustamalla säännölliseen liikkumiseen. Erityisiä kohderyhmiä ovat lapset ja nuoret, ikääntyneet sekä keski-ikäiset miehet. Liikunnan avulla hillitään ylipainoisuuden kasvua. Vähintään kaksi kertaa viikossa liikkuvien aikuisten osuudet olivat miehillä 67 % ja naisilla 73 %. Miehistä 29 % ja naisista 34 % kertoi harrastavansa vapaa-ajan liikuntaa vähintään neljä kertaa viikossa. Kunnossa Kaiken Ikää (KKI) -ohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota keski-ikäisten suomalaismiesten liikkumisen lisäämiseen.

Kouluikäiset pojat liikkuvat enemmän kuin tytöt. Urheiluseuroissa tapahtuva liikunta vähenee jyrkästi 12. ikävuoden jälkeen. Selvitysten mukaan pojista noin 50 % ja tytöistä noin 40 % liikkuu terveytensä kannalta riittävästi (tunnin päivässä). Erittäin vähän tai ei lainkaan liikkuvia on pojista noin 20 %, tytöistä noin 25 %. Lasten arkiliikunnan määrä on laskenut radikaalisti.

Vuoden 2009 aikana käynnistettiin arkiliikunnan lisäämiseksi Liikkuva Koulu -hanke, jossa jalkautetaan kaikkiin peruskouluihin kouluikäisten liikuntasuositukset. Opetusministeriön ja Nuoren Suomen yhteisten liikuntasuositusten mukaan kaikkien 7–8-vuotiaiden tulisi liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Hanke toteutetaan opetus-, sekä sosiaali- ja terveysministeriöiden sekä puolustushallinnon yhteistyönä. Hankkeessa sovitaan yhteen ja koordinoidaan hyviä käytäntöjä koulupäivän liikunnallistamiseksi sekä mallinnetaan erilaisille kouluille sopivia hyviä käytäntöjä.

Vuonna 2009 käynnistyi seuratuikihanke, johon ohjataan hankekaudella 2009–2011 noin 7 miljoonaa euroa. Seuratoiminnan kehittämistukea myönnettiin toukokuussa 2009 yhteensä 664 hankkeelle ja tukea päätoimisen työntekijän palkkaamiseen 200 seuralle.

Liikuntapaikkarakentamisessa on tuettu sekä laajoja väestöryhmiä palvelevia uima- ja liikuntahallien rakentamista ja perusparannusta että pieniä arkiliikuntaa edistäviä kohteita. Vuonna 2009 elvytyspaketista avustettiin useita liikuntapaikkarakentamisen hankkeita. Lisäksi myönnettiin 1 083 000 euroa entisille lääninhallituksille lähiliikuntapaikkojen avustamiseen. Lissabonin sopimus toi EU:lle toimivaltaa liikuntasektorilla.

Lissabonin sopimuksen myötä EU voi tukea, yhteen sovittaa ja täydentää jäsenvaltioiden liikuntasektorin toimia. EU:n toimivalta on rajattu ja jäsenmailla on edelleen päätoimivalta liikuntasektorilla. Urheilu saa myös oman ministerineuvoston.

Vuonna 2010 EU:n urheiluministerit päättävät EU:n urheilupolitiikan tulevaisuuden linjoista. Komissio valmistele syksyyn mennessä tiedonannon urheilusektorin tulevaisuudesta. Syksyksi odotetaan myös komission ehdotusta uudeksi urheilualan EU-ohjelmaksi. Tavoitteena on saada urheilulle nk. miniohjelma vuosiksi 2012–2013. EU:n uuden budjettikehyskauden alkaessa 2014 on mahdollista käynnistää varsinainen urheiluohjelma.

Ohjelman tulee ensisijaisesti hyödyttää kansalaistoimintaan perustuvaa liikuntaa. Euroopan väestö ikääntyessä voimavaroja tulee kohdistaa väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen myös EU-tasolla. Ohjelmassa tulee olla vahva painotus terveyttä edistävän liikunnan EU-tason toimiin. Ohjelmalla tulee myös tukea jäsenvaltioiden työtä dopinginvestaivissa kasvatuksessa.

Huippu-urheiluun haetaan uutta suuntaa

Kansainväliseen menestykseen tähtäävän huippu-urheilun strategisten periaatteiden ja eri toimijoiden vastuiden uudistamista pohtinut työryhmä luovutti esityksensä huhtikuussa 2010. Työryhmän mukaan suomalaiseseen huippu-urheiluun tarvitaan uusi suunta, jossa arvot, osaaminen ja yhdessä tekeminen nostetaan ytimeen. Toimintatapojen muuttaminen on edellytys huippu-urheilun järjestelmälliselle kehittämiselle.

Työryhmä esittää, että Suomen Olympiakomitea perustaa Suomen Paralympiakomitean kanssa opetusministeriön tuella huippu-urheilun toimintatapojen muutosprojektin yhdessä hankkeeseen sitoutuneiden lajiliittojen kanssa. Muutosprosessi ei ole valmis hetkessä. Näiden esitysten vaikutukset näkyvät vasta tämän vuosikymmenen lopussa.

Nuorten harrastustoiminta lisääntyi

Lisääntyneillä nuorisotyön määrärahoilla on monin tavoin tuettu nuorten omaa toimintaa sekä kasvatuksellista nuorisotyötä. Vuosivavustusta sai 123 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä ja nuorisotyötä tekevää järjestöä. Nuorten järjestöjäsenyydet ovat vähentyneet. Ikäryhmästä 10–14-vuotiaat järjestöjen jäseninä on enää noin 30 %. Samanaikaisesti nuorten harrastustoiminta on kuitenkin lisääntynyt. Noin 90 % 15–29-vuotiaista ilmoittaa harrastavansa jotakin.

Nuorten työllisyyden edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen panostetaan

Työpajapalvelut kattavat puolet Suomen kunnista ja niiden alueella asuu noin 80 % maamme nuorista. Eri arvioiden mukaan koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan muiden toimenpiteiden ulkopuolella on 14 000–45 000 nuorta. Taloudellinen taantuma lisäsi nuorisotyöttömien määrän 34 700 nuoreen. Työpajatoiminnalla kyettiin vastaamaan haasteeseen melko hyvin. Työpajapaikkojen määrää kyettiin lisäämään edellisestä vuodesta 2 000 paikalla. Vuonna 2009 nuorten työpajatoimintaan osallistui 11 000 alle 29-vuotiaista nuorta (alle 25-vuotiaita 10 000), joista 76 % sijoittui joko koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviin toimintaan. Työpajanuorista 24 % joko keskeytti tai ei löytänyt jatkosijoittumispaikkaa työpajajakso jälkeen seuraavien 6–12 kuukauden aikana. Nuorten työpajoissa toimii 1 400 työpajavalmentajaa.

Opetusministeriön työryhmä valmisteli nuorisolakiin muutoksia, joilla säädetään monialaisesta yhteistyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä kunnissa sekä siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta. Nuorten julkisen sektorin palvelujärjestelmässä on siirryttävä varhaisen puuttumisen toteuttamiseen. Hallituksen esitys annettiin alkuvuodesta 2010.

Veikkaus Oy:n jakamattomia voittovaroja tuloutetaan vuoden 2010 ensimmäisessä lisäbudjetissa 30 miljoonaa euroa nuorten työllisyysmahdollisuuksien edistämiseksi tieteeseen, taiteeseen, liikunnan ja nuorisotyön aloilla. Voittovararahoitusta kohdennetaan mm. aineistojen turvaamistyöhön ja digitoimiseen, audiovisuaalisen sekä muun kulttuurin ja luovien alojen tehtäviin, liikunnan perustutkinnon suorittaneiden työllistämiseen sekä nuorten työllisyyttä lisääviin hankkeisiin. Arvion mukaan edistetään kaikkiaan noin 4 700 nuoren työllistymistä.

Kirkollisasiat

Opetusministeriön toimialaan kuuluvat evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä muut uskonnolliset yhdyskunnat. Toimialaan kuuluvat myös uskonnonvapausasiat ja hautaustoimen yleinen järjestäminen, jossa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen. Lisäksi toimialalla hoidetaan sotavainaja-asioiden viranomaistehtävät.

Tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle kirkolle, ortodoksiselle

kirkkokunnalle ja muille uskonnollisille yhdyskunnille ja edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Tavoitteena oli parantaa Suomessa asuvien muslimien mahdollisuuksia uskontonsa mukaiseen hautaamiseen. Opetusministeriö tuki Suomen islamilaista neuvostoa hautausmaahankkeen valmistelussa. Vuoden aikana osallistuttiin neuvotte-
luihin, mutta soveltuvaa kiinteistöä ei ole toistaiseksi löytynyt.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuus kasvoi

Hallituksen lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma vahvistaa lapsiystävällistä Suomea, jossa tuetaan lasten, nuorten ja perheiden arjen hyvinvointia, vähennetään syrjäytymistä sekä lisätään lasten ja nuorten osallistumista, kuulemista ja lasten oikeuksista tiedottamista.

Vuoden 2009 aikana politiikkaohjelman toimenpiteistä suuri osa liittyi YK:n Lapsen oikeuksien so-
pimuksen juhluvuoteen. Lapsen oikeuksien sopimuksen 20-v. juhluvuoden kampanja oli merkittävä osa
politiikkaohjelman viestintää. Kampanjan vaikuttavuus oli hyvä. Taloustutkimuksen mittauksen mukaan
lapsen oikeuksien tunnettuus kasvoi kaikissa väestöryhmissä. Ohjelmaan on tiiviisti liittynyt valmistelutyö
nuorisolain muuttamiseksi. Lasten hyvinvoinnin kansallisten indikaattoreitten valmistelu, lapsivaikutusten
arvioinnin kehittäminen sekä mediakasvatuksen kehittäminen vastaamaan nopeasti kehittyvän mediaym-
päristön haasteisiin olivat vuoden keskeisiä toimia.

Nuorisotyön määrärahat ja tunnusluvut 2007–2009

Toiminnot	Osallistujat/määrät			Määrärahat (milj. eur)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Kuntien nuorisotyö				7,02	7,27	7,5
Nuorisojärjestöt ja -työtä tekevät järjestöt	850 000	850 000	815 000	12,2	12,9	14,0
Nuoria työpajoissa, lkm	8 081	8 573		5,1	9,6	7,25
<i>Nuorisotyöttömyys, hlö</i>	22 200	22 550	34 500			
Valtak. nuorisokeskukset (toimintapäivää)	232 059	241 252	206 500	4,4	4,65	6,0
Koululaisten iltapäiväkerhot	1 650	1 650	1 650	1,15	1,15	1,2
Nuorisotutkimus, hankket	15	15	15	0,93	1,00	1,0
Tieto- ja neuvontapalvelut	230	240	217 ¹	0,9	1,15	1,9
Ehkäisevä huumetyö, hankkeet	92	82	73	1,0	1,0	1,0
Aluekehittäminen, hankkeet	62	60	65	1,5	1,5	1,0
Avartti-ohjelma, nuorten määrä	900	1 000	1 200	0,40	0,45	0,25
Nuori kulttuuri						
<i>Kulttuuriryhmät (CIMO), nuoria</i>	1 385	1 152	1 902	0,13	0,15	0,2
<i>Nuori Kulttuuri tapahtumat</i>	2 550	2 000	7 200	0,15	0,15	0,154

Nuorisotyöttömyys / lähde: työministeriön tilastot. ¹Lasku johtuu kuntien määrän vähentymisestä. Nuoria palvelujen piirissä 82%

Suomalaisen kulttuuriviennin tunnuslukuja 2005–2008

	2005	2006	2007	2008
ELOKUVATAIDE ei-kaupalliset esityskerrat ulkomailla	600	500	700	689*
Kansainväliset elokuvapalkinnot		70	55	60
KIRJALLISUUS käännetty suomalaiset kirjat	217	191	185	213
KUVATAIDE ulkomaille suunnatut hankkeet	149	176	–	–
TEATTERITAIDE puheteattereiden vierailut/ katsojamäärät ulkomailla	140/ 15 860	151/ 21 275	167/ 16 646	151/ 15 844
SIRKUSTAIDE katsojamäärät ulkomailla	10 109	14 375	40 577	21 861**
SÄVELTAIDE suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo (1 000 euroa)	28 893	26 227	19 817	23324
- suomalaisten artistien rojalitulot ulkomailla (milj. euroa)	2,1	2,2	2,8	1,8
- sinfoniaorkesterien konserttien esitykset/ kuulijat ulkomailla	67/ 66 378	50/ 45 327	57/ 69 464	60/ 58 958
TANSSITAIDE esityskerrat/ katsojamäärät	171/ 90 288	214/ 85 964	215/ 137 784	235/ 75 828
PELIALA Yritysten ulkomailta saama liikevaihto (milj. euroa)	53,3	–	66,3	75
MUSEOT näyttelyiden määrä ulkomailla		31	27	38

* Elokuvan luvut koskevat niiden elokuvien esityksiä ja palkintoja, jotka ovat elokuvasäätien kulttuuriviennin piirissä.

** Sirkuksen katsojamäärän laskuun oli syynä keskeisen esiintyjän äitiysloma.

27

Kotimaisen elokuvan tunnuslukuja 2006–2009

	2006	2007	2008	2009	Muutos -08-09
Tuotannon ja jakelun tuki (milj. euroa)	11,28	13,28	15,23	21,4	36
Tuetut pitkät teatterielokuvat (kpl)	15	13	19	21	10
Valtiontuen osuus tuotantobudjeteista (%)	34,4	25,8	30	34	13
Kotimaiset teatteriensi-illat (kpl)	14	12	16	20	25
Käyntejä per asukas	1,3	1,3	1,4	1,3	-7
Kotimaisten katsojaosuus (%)	23,0	19,5	22,5	15	-33
Elokuviissa kävijät (miljoonaa katsojaa)	6,8	6,6	7,0	6,7	-4,3
Kotimaisten elokuvien katsojat (milj. katsojaa)	1,6	1,3	1,6	1,0	-38

Lähde: Suomen elokuvasäätö

Liikunnan määrärahat 2006–2009

	2006	2007	2008	2009
Kuntien valtionosuudet	16 712	16 772	16 996	18 794
Liikuntapaikkarakentaminen	17 750	19 535	20 350	30 983
Lajiliitot	14 796	15 800	16 840	18 825
Muut liikuntajärjestöt	15 733	16 442	17 560	19 425
Seuratuen kehittämisohjelma				2 200
Lasten ja nuorten liikuntaohjelma sekä iltapäivätoiminta	3 260	3 050	3 450	3 700
Terveystta edistävän liikunnan kehittäminen	2 100	1 880	2 150	2 680
Liikunnan koulutuskeskukset	14 958	14 686	15 974	16 831
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	5 470	5 725	5 120	5 359
Huippu-urheilun kehittäminen	1 760	1 790	2 980	3 457
Antidoping	1 350	1 400	1 500	1 700
Muu liikuntatoimi	2 496	4 470	3 784	3 735
Yhteensä (tuhat euroa)	96 385	101 550	106 704	127 689

Hallinto ja rahoitus

Hallinnonalan menot olivat vuonna 2009 yhteensä 7,5 miljardia euroa ja vuoden 2010 valtiontalousarvion menot ovat 6,2 miljardia euroa. Valtion uusi aluehallinto aloitti vuoden 2010 alusta. Vuoden aikana hyväksyttiin opetusministeriön strategia 2020 ja juhlistettiin 200-vuotiaasta opetusministeriötä.

Ja suunnattiin katse tulevaisuuteen.

Vuoden aikana valmistui opetusministeriön strategia 2020. Toiminta-ajatuksensa mukaan opetusministeriö vastaa tulevaisuuden osaamis- ja luovuusperustasta. Keskeisenä tavoitteena ovat sivistyksen voiman turvaaminen, kilpailukyvyyn vahvistaminen, alueiden ja elinympäristöjen menestyksen turvaaminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Tahtotilana on, että Suomi on osaamisen, luovuuden ja osallistumisen kärkimaa. Tulevaisuuskaitsauksen valmistelu aloitettiin osana strategian toimeenpanoa.

Opetusministeriön hallinnonalalta rahoitettavan yleissivistävän koulutuksen määrärahoissa on huomattava pudotus vuonna 2010. Tämä johtuu kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta, jossa esi- ja perusopetuksen valtionosuudet siirrettiin rahoitettavaksi valtiovarainministeriön hallinnonalalta osana kunnan ns. yhden putken valtionosuutta. Uudistus vaikutti vastaavalla tavalla myös kirjaston ja kuntien kulttuuritoiminnan määrärahoihin.

Globaalin talouden murroksesta johtuva talouden taantuma leimasi vuotta 2009. Vuosi oli valtionhallinnossa vaativa. Myös lähivuosina julkisen talouden kestävyysvaje asettaa julkisen sektorin toiminnalle haasteita. Opetusministeriön on toimialoillaan ja omassa toiminnassaan arvioitava ja suunnattava toimintaansa julkisen talouden kestävyys huomioonottaen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti vuonna 2010 valtionhallinnolta edellytetään noin 30 miljoonan euron pysyviä toimintameno- ja muita säästöjä.

Mukana valtionhallinnon uudistuksissa

Opetusministeriö osallistui keskeisesti valtionosuusuudistuksen sekä kunta- ja palvelurakennemuutoksen valmisteluun.

Valtion aluehallinto uudistui vuoden 2010 alusta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) sekä aluehallintovirastot (AVI) aloittivat toimintansa. Opetusministeriön hallinnonalan tehtäviä ovat aluehallintovirastoissa peruspalveluiden arviointi ja sivistystoimen oikeusturva ja luvat. Ruotsinkielisen opetus-toimen tehtävät on keskitetty Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:in. Saamelaisopetuksen tehtävistä vastaa Lapin AVI.

ELY-keskuksissa hoidettavat opetusministeriön hallinnonalan tehtävät liittyvät koulutus- ja osaamistarpeiden lyhyen aikavälin ennakointiin, ammatilliseen ja aikuiskoulutukseen, oppilaitosrakentamiseen, nuorisotyön, liikunnan, taiteen, kulttuuriin ja kirjastotoimen alueelliseen edistämiseen sekä strategiseen aluekehittämiseen ja ESR-ohjelman toimeenpanoon.

Alueellisina taiteen ja kulttuurin toimijoina toimii Suomessa 13 alueellista taidetoimikuntaa, 10 alueellista elokuvakeskusta, 10 alueellista valokuvakeskusta, kuusi tanssin aluekeskusta sekä 11 lastenkulttuurikeskusta. Lisäksi alueilla toimii valtionosuutta saavia teattereita, orkestereita, aluetaidemuseoita sekä maakuntamuseoita. Kulttuuripalvelut keskittyvät 19 maakunnan keskuskaupunkiin.

Ministeriötä kehitettiin aktiivisesti

Ministeriön sisäistä toimintaa kehitettiin aktiivisesti. Ministeriön tulosjohtamisprosessi uudistui. Käynnissä oli myös ministeriön tehtäväkartoitus, jolla pyritään edistämään ministeriön toimintakykyä. Opetusministeriö vahvisti myös merkittävästi tiedolla johtamista koulutus- ja tiedepolitiikan sekä kulttuuripolitiikan toimialojen indikaattori- ja tietotuotantoa kehittämällä.

Työryhmä kartoitti ministeriön keskeisimmät riskit ja suunnitelman, miten riskienkartoitus ja -hallinta kytetään osaksi tulossuunnittelua ja laadunhallintaa. Opetusministeriön kestävä kehityksen toimenpideohjelma valmistui. Suomen WWF myönsi opetusministeriölle Green Office -merkin helmikuussa 2010.

2009

Vuonna 2009 tuli kuluneeksi 200 vuotta Suomen autonomian synnystä ja myös valtioneuvoston toiminnan aloittamisesta. Merkkivuotta vietettiin ”Kansakuntaa rakentamaan” -teemalla.

Opetusministeriö on Suomen vanhimpia ministeriöitä. Ministeriö aloitti toimintansa autonomian ajan alussa vuonna 1809 keisarillisen Suomen senaatin kirkollistoimituskuntana. Suomen itsenäistymisvaiheessa 1917 toimituskunnan nimi muutettiin kirkollis- ja opetusasiain toimituskunnaksi. Vuonna 1918 senaatista tehtiin valtioneuvosto ja toimituskunnista ministeriöitä, jolloin nimi muuttui kirkollis- ja opetusasiainministeriöksi. Vuonna 1922 nimi lyheni opetusministeriöksi. Ja nyt alkaa uusi vuosisata opetus- ja kulttuuriministeriönä.

Opetus- ja kulttuurihallinnon kaksisataavuotisen taipaleen kunniaksi vietettiin koululaisten ja opiskelijoiden museopäivää lokakuussa 2009. Museopäivän viettoa tullaan jatkamaan. Sillä edistetään koulujen ja museoiden yhteistyötä sekä nostetaan esiin paikallis- ja kulttuurihistorian sekä taiteen merkitystä kulttuuri-identiteetin muodostumisessa.

Hallinnonalan menot 2008–2010, milj. euroa

	2008	2009	TA 2010
Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	279	215	118
Yleissivistävä koulutus	2 087	2 143	855*
Ammatillinen koulutus	600	638	666
Aikuiskoulutus	459	475	503
Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 148	2 574	2 607
Opintotuki	836	871	890
Taide ja kulttuuri	426	471	385*
Liikuntatoimi	107	119	130
Nuorisotyö	47	53	61
Yhteensä	6 990	7 560	6 218

* Valtionosuudet valtiovarainministeriön pääluokassa.

Opetus- ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset ja valtionosuudet 2009

~Yleissivistävän koulutuksen talousarvion 2009 perusteella rahoitettavat laskennalliset kustannukset olivat yhteensä 4 468 miljoonaa euroa, josta valtion osuus oli 1 869 miljoonaa euroa.

~Ammatillisen peruskoulutuksen laskennalliset kustannukset olivat yhteensä 1 464 miljoonaa euroa, josta valtion osuus oli 611 miljoonaa euroa.

~Aikuiskoulutukseen talousarvion perusteella myönnettävät valtionosuudet olivat yhteensä 444 miljoonaa euroa.

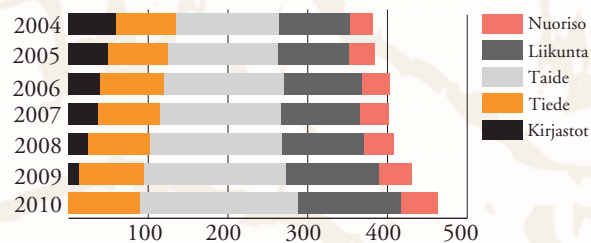
~Ammattikorkeakouluopetuksen laskennalliset kustannukset olivat yhteensä 856 miljoonaa euroa, josta valtion osuus oli 366 miljoonaa euroa.

~Yliopistojen ja harjoittelukoulujen toimintamenoihin talousarvion perusteella myönnettävä rahoitus oli yhteensä 1 507 miljoonaa euroa.

~Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet nousivat vuodesta 2007 vuoteen 2009 yhteensä noin 32,4 miljoonaa euroa eli noin 52 %.

Valtionosuudet olivat 2009 yhteensä 98,7 miljoonaa euroa.
Kunnat lisäsivät osuuttaan kulttuurilaitoksille noin 15,6 miljoonaa euroa eli 11 %.

Tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön veikkausvoittovarar 2004–2010, milj. euroa

Opetus- ja kulttuuriministeriön organisaatio

Opetusministeri
Valtiosihteeri

Kulttuuri- ja urheiluministeri
Valtiosihteeri

Kansliapäällikkö

Sisäisen tarkastuksen yksikkö

Viestintäyksikkö

Kansainvälisten asiain sihteeristö

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

Esikuntayksikkö
Yleissivistävän koulutuksen yksikkö
Ammatillisen koulutuksen yksikkö
Korkeakoulu- ja tiedeyksikkö
Koulutuksen tulosalue
Tutkimuksen tulosalue

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto

Kehittämisyksikkö
Taideyksikkö
Kulttuuriviennin ja -vaihdon tulosalue
Kulttuuriyksikkö
Tekijänoikeuden tulosalue
Liikuntayksikkö
Nuorisoyksikkö

Hallinto-osasto

Yleishallintoyksikkö
Henkilöstöyksikkö
Taloussuunnittelu- ja taloushallintoyksikkö
Tietohallintoyksikkö

Toukokuu 2010

31

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset 2009–2010

Opetushallitus

Suomen Akatemia

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus KOTUS

Arkistolaitos

Varastokirjasto

Museovirasto

Suomenlinnan hoitokunta

Valtion taidemuseo

Taiteen keskustoimikunta

Alueelliset taidetoimikunnan

Kansallinen audiovisuaalinen arkisto

Valtion elokuvatarkastamo

Näkövammaisten kirjasto

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

~

Valtion aluehallintovirastot AVIt ja elinkeino- ja ympäristökeskukset ELYt sivistystoimen asioissa

~

Yhtiöt:

Veikkaus Oy

CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture